

Kun Miklós Jenő:

Emlékezés Pósa Lajos sírjánál

Tisztelt Emlékezők!

Követve a nemes hagyományt, időről-időre fölkeressük – Móra Ferenc szép szavaival – a dalok és mesék fehérszakállú, aranykoronás királyának sírját, hogy emlékezzünk az emberre és a művére.

130 évvel ezelőtt, 1889. júliusában bizonyára már javában folytak az előkészületek, melyek nyomán december 15-én sok ezer otthonba jutott el minden idők legjobb magyar nyelvű gyermeklapjának, Az Én Ujságomnak beharangozó száma, címlapján a reklámszövegnek sem utolsó, *Itt van, itt Az Én Ujságom! / Csakhogy itt van, régen várom...* kezdetű versikével.

Emlékezzünk az emberre:

1889. december 1-én a Pósa Lajostól nehéz szívvel megváló szegedi közönség bankettet tartott a tiszteletére. A meghatott költő búcsúbeszédéből idézek:

...Én hiszem és vallom, hogy szerény költészetem fejlődésére Szeged döntő befolyással volt, s ami némileg számbavehető elfogadható sikert tudok fölmutatni: azt itt a Tisza partján beszívott egészséges, magyar zamatú levegőnek köszönhetem.

Ha a szegedi nép családi tűzhelyéhez nem juthattam volna; ha nem látom őket a mulatóhelyen s könyáztató koporsó mellett; ha örömeinek, bánatának nyilvánulásait nem figyelhetem meg: talán sose írtam volna a nép ajkán zengő dalaimat.

Ha a jó magyar dajkarímeken, meséken növekvő, magyar játékokat játszó szegedi gyermekek közé nem vezérel sorsom, kiknek szeretetét megnyerve, kedves világukat ellesve, önkénytelenül a gyermekköltészet felé terelődtem: talán nem írtam volna meg gyermekverseimet. Vagy ha igen, nem tudtam volna beléjük lehelni a magyaros szellemet a szegedi hatások nélkül.

Szóval, ami csak édes, ami csak jó magánéletemben, az irodalom terén, az mind mind itt fakadt föl számomra. Ide vagyok nőve, ide vagyok forrva, Szeged második szülőföldem s jobb volna már itt nekem szegényen is, mint másutt talán jólétben. Az a szeretet, melyben itt részesültem, drága selyemkendő volt énnekem. Sok hulló könnyemet letörölte.

Letörölné még úgy hiszem továbbra is, ha itt maradhatnék.

De a sors másképpen akarta. Hosszas, kitartó küzdelmek után, most nyílik meg igazán a képességemnek megfelelő hatáskör. A magyar nemzeti irodalom fejlesztésén nagy sikerrel buzgólkodó Singer és Wolfner fővárosi könyvkereskedő cég... teremtette meg ezt a hatáskört számomra. Ők, a Singer és Wolfner cég alapítják nagy áldozatokkal azt a gyermeklapot, Az Én Ujságom címmel, mely sorompóba lép az idegen, kozmopolita irány ellen a tiszta magyar nemzeti szellem lobogójával. Benedek Elek országgyűlési képviselő urat, a jó székely mesemondót, a gyermekirodalom kiváló harcosát és engem választottak ennek az újságnak a szerkesztőivé.

Nagy hivatás, amit vállvetve be kell töltenünk, nagy, nemes cél, amit kitűztünk magunknak. Ezért a célért való küzdelem hív engem a fővárosba. Ennek a komoly küzdelemnek édes gyönyöre, a nagy magyar közönség segítségével sikere majdan enyhíteni fogja talán azt a fájdalmat, amit ma érzek, midőn búcsúzom Önöktől.

Egyetérthetünk a Pósa Lajos Móra Ferenchez intézett ismeretlen leveleiből néhányat közreadó Madácsy Lászlóval: Pósa nem értékelte túl önmagát, ismerte a maga emberi és írói értékét.

Emlékezzünk Pósa Lajos művére:

Az átfogó értékelésnek persze nem itt van a helye. Inkább csak benyomásokat említek, röviden, szinte címszavakba sűrítve.

Az itt nyugvó Pósa Lajos mint Az Én Újságom szerkesztője és vezető költője – úgy is mint társaival új szemléletű, magas irodalmi színvonalú népiskolás olvasókönyvek összeállítója – sokat tett azért, hogy a városi gyermekek is megismerjék a magyar népköltés tartalmi és formai elemeit, a magyar népmese-motívumokat, a magyar és más népek, népcsoportok folklórjának egyes elemeit.

A gyermekek érzelmvilágához simuló verseivel és *A szerkesztő bácsi postája* rovatban megfogalmazott közvetlen, személyes hangú üzeneteivel – jó kertész módjára – kis olvasóinak a lelkébe ültette a Gondviselésbe vetett feltétlen hitet, az élet értékeinek megbecsülését, a magyar nyelv, a magyar kultúra és a magyar érzés iránti olthatatlan szeretetet.

S legalább egy mondatban szólnom kell egyik legfőbb érdeméről, hogy feladatának tartotta (akárcsak Az Én Újságom szerkesztői székében őt követő Gaal Mózes, ill. a Jó Pajtásban és később a Cimborában Benedek Elek) az olvasás, a könyvek szeretetére való tudatos nevelést:

*Ha van egy jó könyved:
Sohase vagy magad;
Elhagyottan is
Hű barátod marad.*

*Mindig beszél hozzád:
Vigasztal, fölemel,
Csüggedő lelkednek
Szárnyakat is nevel.*

*Csendes magányodban
Csengő forrás fakad...
Ha van egy jó könyved:
Sohase vagy magad.*

A szerkesztő bácsi postájából emeltem ki két üzenetét, találomra – se szeri, se száma a hasonlóknak:

A jó könyv sokat ér, fiacskám. Nemes érzések, szép gondolatok sugárznak ki soraiból. Aki a könyvet szereti, sok gyönyörűséget, sok tanulságot meríthet belőle (Varga Sándornak, 1894/12.).

Aki olvasgatni szeret, sok örömben részesül. Azok a fekete betűk a világosság terjesztői, az elme pallérozói, a nemes érzések fejlesztői (Suszták Ödönnek, 1894/18.).

Amikor Pósa Lajos nyugvóhelyét fölkeressük, talán annak a lelki szükségletnek is engedelmesskedünk, hogy ilyenkor – akárcsak művész barátai egy-egy estén az asztala körül – újra tiszta és ártatlan gyermeknek érezhessük magunkat. S ha már az üzenetek szóba kerültek, idézzük föl a számomra egyik legkedvesebbet, a Sós Esztikének írt bölcs tanácsot:

Az udvariasság, kislányom, olyan, mint a napsugár. Mindenki örül neki, mindenkinek jól esik, és mindenki szívesen viszonozza (1911/11.).

Kiról és miről írta Pósa Lajos halhatatlanságának szálláscsinálót, örök-friss munkásait: verseit? Gyökössy Endrét, Az Én Ujságomnak negyven éven át hűséges szerzőjét, 1924. november 1-től helyettes szerkesztőjét idézem:

Írt az élő Istenről, az édes Anyáról, a tápláló Hazáról, a szeplőtelen Zászlóról, mindnyájunk Kossuthjáról, a nótában is kivirágzó boldog és boldogtalan Szerelemről és az apró gyermekek színes Örömeiről. (...) Míg nem múló Divat az Isten őszinte imádása, az édesanya ragaszkodó szeretete, a haza ölelése, a zászló becsülete, Kossuth tisztelete, a nóta muzsikája és a gyermekek becézése a magyar földön: Pósa Lajos addig meg nem hal... És mindezek fölött... Aki a három esztendő gyermeknek is tudott irodalmi értékű, bűbájjal zengő verseket írni: meghalhat-e az a költő?

Szép gondolatait Gyökössy Endre egy csinos szonettben is örökül hagyta; legyen ez a mi mostani főhajtásunk Pósa Lajos áldott emléke előtt:

*A vásárhelyi híres sétatéren
Béla cigány már nem muzsikál régen,
de Pósa verse ifjan él ma is,
bennünket a viruló Múltba visz.*

*Akárhova hajt forgó szerencsétek,
ezt a hazát mindig csak szeressétek!
Ez is a Pósa szívéből vett ének.*

*S a három éves kis magyar gyerek már
az ő versével hintáz, nevet, száll;
az ő versével mond imát, köszöntőt...
Magyar! haló porában is köszöntsd őt!*

*Költők születnek, halnak; Ő csak él, él;
örök lakó gazdagnál, szegénynél...
Apa s anya költője – gyermekéért!*

Fiumei úti Nemzeti Sírkert, 2019. július 13.